

Hans Kreisel
VD
Telefon 0910-77 25 01

Regeringskansliet Miljö- och
energidepartementet
m.registrator@regeringskansliet.se

Skellefteå Krafts remissvar på promemoria ändrade bestämmelser för vattenmiljö och vattenkraft

Härmed inkommer Skellefteå Kraft med ett remissyttrande ("remissvaret") över promemoria med förslag till ändrade bestämmelser för vattenmiljö och vattenkraft ("promemorian") med diarienummer M2017 / 01639 /R.

Om oss

Vi är en av Sveriges största kraftproducenter och har producerat vattenkraft i över hundra år. Med en bas av vattenkraft producerar och levererar vi el till företag och privatpersoner över hela Sverige. Vidderna och älvarna i Västerbotten, Norrbotten och Jämtland är hjärtat i vår energiproduktion. En övervägande majoritet av vår energi är inte bara förnybar utan också producerad i vår hemregion i norra Sverige. Vi är Sveriges näst största vindkraftägare, den femte största vattenkraftägaren och vi har även egna produktionsanläggningar för bioenergi samt äger en del av Forsmark kärnkraftverk. Vattenkraften kommer i huvudsak från Skellefteälven, men även från Ume-, Indals- och Piteälven samt några mindre vattendrag i området. Vi äger, driver och underhåller i dag 14 större vattenkraftanläggningar och ett större antal mindre vattenkraftanläggningar.

Sammanfattning

Inledning

Skellefteå Kraft tillstyrker utredningens förslag i stort, men har synpunkter i vissa delar.

Vattenkraften har en mycket viktig roll i det svenska energisystemet och kommer att öka i betydelse vid övergången till ett 100 procent förnybart energisystem. Den föreslagna omregleringen är viktig för att skapa moderna miljötillstånd, men måste genomföras på ett vis så att den inte hotar eller begränsar vattenkraftens potential som möjliggörare för det 100 procent förnybara energisystemet. Viktiga samhällsintressen – tillgången till förnybar el och miljöhänsyn – måste varsamt vägas mot varandra.

I promemorian anges att dess syfte, förutom att tydliggöra införandet av ramdirektivet för vatten i svensk lagstiftning, är att "genomföra de vattenkraftsrelaterade delarna av Energiöverenskommelsen"¹. Vi vill därför redan inledningsvis understryka betydelsen av Energiöverenskommelsens formuleringar om att "Vattenkraften spelar idag en central roll för Sveriges förnybara elförsörjning. En fortsatt hög produktion av vattenkraft är en viktig

¹ Promemorian, s. 80

del i arbetet för att uppnå en ökad andel el från förnybara energikällor såsom vind- och solkraft". För att detta ska uppfyllas krävs att implementeringen av ramdirektivet för vatten och den så kallade Weserdomen inte överimplementeras. Om regelverket kring vattenverksamheter blir för omfattande, restriktivt eller dyrt för aktörerna att följa så riskeras vattenkraftens viktiga roll för Sveriges förnybara elförsörjning och möjligheten att framöver ställa om till 100 procent förnybart, även det i linje med Energiöverenskommelsens målsättningar.

Den blocköverskridande överenskommelse om energipolitiken som slutits mellan fem riksdagspartier var nödvändig och har välkomnats av Skellefteå Kraft. Långsiktighet är avgörande för att skapa stabila spelregler inom energipolitiken, och brett politiskt stöd ger förutsättningar för detta. Förutsägbarhet och långsiktighet är avgörande om kraftproducenter och elnätsaktörer ska våga investera i förnybar energi. Vi vill därför understryka att Energiöverenskommelsen är en helhet. Detta gäller i synnerhet i de delar som berör vattenkraften. Det gör att den nationella planen för moderna miljövillkor ("nationella planen") respektive implementeringen av ramdirektivet för vatten och justeringar av bestämmelserna för vattenmiljö och vattenkraft via den lagstiftning som föreslås i promemorian behöver bli verklighet i ett sammanhang.

Sammanfattning av specifika synpunkter i korthet:

- Ta hänsyn till Energikommisionens skrivning om möjligheten till effektutbyggnad för vattenkraften, vilket vi finner saknas i promemorians förslag
- Utnyttja möjligheten inom EU-rätten att ställa "mindre långtgående krav" för "samhällsviktiga verksamheter" i enlighet med Schwarze Sulm-domen
- Omprövningarna bör därför begränsas till den ändring som föreslås och inte som i förslaget att hela verksamheten skall prövas om. Förslaget baserar sig här på en missuppfattning kring Weserdomen.
- Låt domstolen avgöra vilken norm som ska gälla för en vattenverksamhet. Det kan inte vara upp till en myndighet att avgöra detta.
- Säkerställ att den nationella planen blir ett centralt styrdokument, samt utgå från det begränsande planeringsmålet om maximalt 1,5 TWh produktionsförlust

Specifika synpunkter

Vattenkraftens roll i energisystemet

Vattenkraften är en avgörande faktor bakom att Sverige idag har ett av världens bästa energisystem. Vattenkraften orsakar nästintill inga utsläpp av klimatgaser och ger samtidigt pålitlig energi till konkurrenskraftigt pris. Det finns drygt 2 000 vattenkraftverk med tillhörande dammar i Sverige och 80 procent av elproduktionen från vattenkraften sker i norra Sverige. De största vattenkraftverken i Sverige har en maximal effekt som är nästan lika stor som ett kärnkraftverk. Många av vattenkraftverken är mindre men alla bidrar i olika grad till ett system i balans och tillgång till förnybar el. Många av de viktiga systemtjänsterna tillhandahålls av vattenkraften och det är mycket positivt att Energikommisionen och nu även promemorian lyfter fram betydelsen av dessa i dagens och framtidens energisystem. Dessa egenskaper kommer vara av särskild betydelse när andelen variabel elproduktion ökar.

Möjligheten till effektutbyggnad

Energiöverenskommelsen fastslog att "Vattenkraftens utbyggnad ska främst ske genom effekthöjning i befintliga verk med moderna miljötillstånd"², och samma formulering återkom även i Energikommisionens slutbetänkande³. Denna effekthöjning och effektutbyggnad är inte vad vi bedömer en utgångspunkt för promemorian. "Effekthöjning" nämns bara i promemorian på två ställen när man återger Energiöverenskommelsens skrivning. Inga resonemang om hur den föreslagna regleringen påverkar möjligheten till effekthöjning och effektutbyggnad förs i promemorian. Vi anser att detta perspektiv ska tas med i den fortsatta processen. Promemorians förslag bör genomföras, men inte på ett vis så att fortsatt effektutbyggnad eller effekthöjningar försämras.

Vi har en bedömning kring den potentiella effektutbyggnaden vid våra egna vattenkraftverk. Genom att bygga bort flaskhalsar och öka effekten i fjällstationerna utan att ta ökade fallhöjder i anspråk bedömer vi att en effekthöjning med 210 MW kan göras, vilket motsvarar en effekthöjning med 36 procent^{4 5 6}. Motsvarande effektutbyggnad av vattenkraften för de tio största kraftproducerande älvarna i Sverige skulle innebära en effekthöjning med 3400 MW.

Även bedömningar av möjlig ökad produktion i befintliga vattenkraftverk genom förnyelse och effektiviseringar har bedömts, vilket bland annat refereras i Energikommisionens slutbetänkande. Ökningen uppskattas till 2-4 TWh⁷.

Sweco har även på uppdrag av Skellefteå Kraft bedömt hur vägen till ett 100 procent förnybart energisystem 2040 kan se ut⁸. Här gjordes bedömningen att 100 procent förnybart 2040 kan nå utifrån två olika scenarion, vilka bägge karaktäriseras av en ökande betydelse av den svenska vattenkraften. Behovet av vattenkraften i detta system handlar inte enbart om ökad effekt, utan även om funktionalitet i energisystemet. Med en ökad andel icke reglerbar produktion från vind och sol kommer vattenkraften att behöva hantera större och mer oförutsägbara svängningar i produktionen. Detta gäller för alla tidshorisonter - från sekunder, minuter och timmar till veckor och över säsongen. En ökad effekt och flexibilitet i vattenkraften kan hantera den väderberoende kraftproduktionens variationer mer effektivt. Därtill kommer bortfallet av mekanisk svängmassa göra att vattenkraftens roll i energisystemet blir än viktigare framöver.

Vi vill också påtala att effektutbyggnad inte behöver stå i konflikt med miljöhänsyn eller promemorians förslag gällande vattenkraft, vattenreglering eller vattenöverföring i

² Energiöverenskommelsen, s. 3

<http://www.regeringen.se/49cc5b/contentassets/b88f0d28eb0e48e39eb4411de2aabe76/energioverenskommelse-20160610.pdf>

³ SOU 2017:2, s. 272 http://www.energikommisionen.se/app/uploads/2017/01/sou-2017_2_webb.pdf

⁴ Vattenkraftens bidrag idag och i ett framtida energisystem https://www.skekraft.se/wp-content/uploads/2016/09/Utveckling_av_vattenkraften_i_ett_framtida_energisystem.pdf

⁵ Vattenkraftens framtida bidrag till ökad kapacitet och reglerförmåga (2015), <https://www.skekraft.se/wp-content/uploads/2015/12/Vattenkraftens-framtida-bidrag-till-okad-kapacitet-och-reglerformaga.pdf>

⁶ Utveckling av vattenkraften i ett framtida energisystem (2016), https://www.skekraft.se/wp-content/uploads/2016/09/Utveckling_av_vattenkraften_i_ett_framtida_energisystem.pdf

⁷ Energikommisionens slutbetänkande, SOU 2017:2, s. 197

⁸ https://www.skekraft.se/wp-content/uploads/2017/06/100_procent_fornybart_2040.pdf

nationalälvar. Det senare innebär ett förbud mot vattenkraft, vattenreglering eller vattenöverföring i nationalälvar förutom för de åtgärder som inte innebär någon ytterligare negativ miljöpåverkan såsom t.ex. åtgärder för att upprätthålla eller underhålla anläggningar eller verksamheter som har tillkommit på lagligt sätt⁹. Effekttutbyggnad kan t.ex. innebära att kraftverk effektiviseras för att kunna ta mer vatten per sekund genom turbinerna eller genom att via smärre justeringar i miljötillstånden möjliggöra att vattenregleringen kan göras mer flexibel. Det är därför viktigt att onödiga hinder för effekttutbyggnad inte uppstår, där effekttutbyggnaden inte i sig skulle innebära någon ytterligare negativ miljöpåverkan.

Nationellt helhetsperspektiv och promemorians förslag i förhållande till den nationella planen

Det är avgörande att en avvägning görs mellan behoven av miljöförbättrande åtgärder och behovet av en nationell tillgång till vattenkraftsel. Att den nationella planen kommer på plats är en förutsättning för lagstiftningen som föreslås i promemorian. Vi vill därför betona behovet av den nationella planen och att regeringen tar ett bredare perspektiv när remissvaren sammanställs och den politiska processen fortskrider än enbart utifrån promemorians förslag¹⁰.

Vi anser att den nationella planen ska avspegla Energiöverenskommelsen och ges tydlig rättslig relevans. Planen ska utgöra det centrala styrdokumentet för en avvägning på nationell nivå mellan energiintresset och miljöintresset så att de intentioner som ligger bakom Energiöverenskommelsen får materiellt genomslag vid prövning av vattenkraft för moderna miljövillkor. Eftersom det är fråga om ett energipolitiskt ställningstagande bör den yttersta kontrollen av planen ligga på regeringen. En tydlig utgångspunkt bör vara det begränsande planeringsmålet om maximalt 1,5 TWh produktionsförlust under ett normalår. Slutsatserna i den så kallade reglerrapporten från HaV, Energimyndigheten och Svenska Kraftnät, Rapport ER 2016:11¹¹, om Vattenkraftens reglerbidrag och värde för elsystemet ska också utgöra ett centralt underlag för de bedömningar som görs i planen.

För att säkerställa att den nationella planen blir ett centralt styrdokument behövs en kontrollfunktion på central politisk nivå som säkerställer dels att det materiella innehållet i nationella planen överensstämmer med Energiöverenskommelsen, dels att de åtgärder och de beslut som tas inom vattenförvaltningen överensstämmer med det materiella innehållet i den nationella planen. Vid behov ska kontrollfunktionen kunna ta initiativ till att åstadkomma ändring i beslut som fattats inom ramen för vattenförvaltningen.

Reglerrapportens påverkan på samt art- och habitatdirektivets förhållande till promemorians förslag

Promemorian hänvisar i 10.2 till den så kallade reglerrapporten, "Vattenkraftens reglerbidrag och värde för elsystemet" (ER 2016:11) som Statens energimyndighet, Affärsverket svenska kraftnät och Havs- och vattenmyndigheten gemensamt har tagit fram. Reglerrapporten kategoriserar vattenkraftverken i tre kategorier, varav den förstnämnda

⁹ Promemorian 10.17, s. 153

¹⁰ Bland annat promemorians 10.2 och 10.5, s. 120ff och 132

¹¹ Vattenkraftens reglerbidrag och värde för elsystemet Rapport från Energimyndigheten, Svenska kraftnät och Havs- och vattenmyndigheten ER 2016:11
<https://www.energimyndigheten.se/contentassets/0470e9ec1c58479093f161e614adb474/vattenkraftens-reglerbidrag-och-varde-for-elsystemet.pdf>

består av 255 kraftverk vars bidrag till reglerförmågan är av så stort samhällsintresse att begränsningar av reglerförmågan vid dessa fall bör undvikas. Det är positivt att denna kategorisering har gjorts och att den ses som "ett viktigt underlag för arbetet med att värdera vilka kraftverk som har en nationell betydelse som reglerresurs och därmed särskilt betydelsefulla för planens mål om nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel" samt fastslås vara "ett viktigt underlag för att ange en prioriteringsordning för genomförandet av prövningar".

Vi vill här dock särskilt påtala tre aspekter. För det första konstaterar promemorian att hänsyn till "annan lagstiftning, till exempel art- och habitatdirektivet"¹² kan medföra att medför att åtgärder med påverkan på reglerbidraget ändå behöver göras vid dessa kraftverk, kraftverk med stort samhällsintresse och avsevärt bidrag till energisystemet. Med andra ord kan inskränkningar komma att ske även gällande den första kategorin, det vill säga vid de kraftverk som reglerrapporten fastställer att inskränkningar av reglerförmågan inte bör ske då samhällsintresset är mycket stort. Detta innebär att produktionsbortfallet kan komma att bli ännu större än de 1,5 terawattimmar i produktionsbortfall som reglerrapporten pekar ut¹³. Det är olyckligt att hänsyn till Art- och Habitatdirektivet, vilket bland annat innebär inrättandet av Natura 2000-områden, nu ligger utanför de hänsyn och de beräkningar som gjorts. Detta måste tas i beaktande framöver. I en kartläggning som Sweco gjort på uppdrag av Vattenregleringsföretagen har ett femtiotal Natura 2000-områden identifierats där bevarandemålen står i tydlig konflikt med reglering av älvarna och elproduktion, vilket innebär att det troliga produktionsbortfallet med den föreslagna regleringen blir större än vad som redovisats.

För det andra så utgår reglerrapporten, som promemorians förslag lutar sig mot, från begreppet "reglerbidrag". Reglerbidraget benämns som ett "mått som beskriver hur elproduktionen i ett specifikt vattenkraftverk följer nettoanvändningen (residuallasten)"¹⁴. Residuallasten definieras i sin tur som "differensen mellan elanvändning och elproduktion från vind- och solkraft"¹⁵. Vi vill särskilt understryka att detta är ett relativt mått. Med andra ord så kommer reglerbidraget från de flesta vattenkraftverk att öka med tiden, allt eftersom elproduktionen från vind- och solkraft i det svenska energisystemet ökar.

För det tredje finns en utmaning med metoden för de beräkningar som gjorts i reglerrapporten. Även om vi välkomnar ansatsen och stödjer promemorians utformning kring att väga in denna typ av bedömningar och avvägningar i den kommande nationella planen så finns en begränsning i tidsperspektiv. Trots att vi bygger om hela energisystemet för att uppnå ett 100 procent förnybart energisystem till 2040, så är perspektivet tillbakablickande och inte framåtblickande. Reglerbidrag bedöms utifrån historiskt reglerbidrag, och inte potentiellt reglerbidrag i det framtida 100 procent förnybara energisystemet.

¹² Promemorian, s. 122

¹³ Promemorian, s. 161

¹⁴ Promemorian, s. 121f samt Vattenkraftens reglerbidrag och värde för elsystemet, Rapport från Energimyndigheten, Svenska kraftnät och Havs- och vattenmyndigheten ER 2016:11, s. 12

<https://www.energimyndigheten.se/contentassets/0470e9ec1c58479093f161e614adb474/vattenkraftens-reglerbidrag-och-varde-for-elsystemet.pdf>

¹⁵ Dito

Vattenkraften och EU-rätten

Sveriges inträde i EU har medfört att de EU-regler som antas genom direktiv ska implementeras i svensk lagstiftning. Det är inte ovanligt att Sverige gör detta på ett mer fyrkantigt vis än vad som varit avsett och inte utnyttjar de möjligheter till undantag, flexibilitet och nationell anpassning som ofta finns. Denna risk är överhängande även gällande implementeringen av ramdirektivet för vatten och de tolkningar som gjorts av EU-rätten av EU-domstolen till följd av detta direktiv. I synnerhet handlar detta om att inte överimplementera den så kallade Weserdomen.

Vi invänder mot den tolkning av Weserdomen som görs i promemorian¹⁶. Det saknas en tydlig definition av vad "god ekologisk status" är i ramdirektivet för vatten. Medlemsstaterna förväntas istället göra en bedömning av detta för varje enskilt vattendrag. Ramdirektivet för vatten fastslår att i "kraftigt modifierade vatten" (KMV), d.v.s. fysiskt förändrade vatten, så ska god ekologisk "potential" uppnås istället för god ekologisk status. Om ett vattendrag inte uppnår god ekologisk status finns därtill möjlighet till undantag i direktivet, t.ex. mindre stränga krav för samhällsnyttiga verksamheter. Weserdomens begrepp "Försämring inom en kategori" och "försämring av en kvalitetsfaktor" ska inte anses synonymt med en försämring av den ekologiska statusen. Weserdomens definition av försämring handlar endast om ekologisk status, inte om exempelvis status på grundvattnets kvalitativa status. Därför kan inte Weserdomen tillämpas för de enskilda underlag och bedömningar som utgör grund för att fastställa "god ekologisk status" eller "god ekologisk potential" utan endast för helheten. Med andra ord kan en försämring ske gällande en enskildhet, så länge den sammantagna bedömningen inte innebär att en försämring skett.

Genom promemorian införs även ett nytt begrepp "äventyra", något som inte återfinns inom EU-rätten eller tidigare svensk lagstiftningstradition. Vi konstaterar att promemorian utgår från ett domslut av EU-domstolen i ett specifikt fall för att sedan utforma ett förslag till en generell tillåtlighetsregel. Vi vill också påpeka att begreppet "äventyr" inte heller är definierat i promemorian.

Promemorians förslag innebär att det vid tillståndsgivning för ny eller ändrad verksamhet ska göras en tvådelad prövning. En första prövning huruvida verksamheten innebär en försämring av statusen och om så inte är fallet en andra prövning huruvida verksamheten innebär att uppnåendet av miljömålet god status äventyras. Formuleringen i EU-domstolens beslut i Weserdomen fastslår "att inte lämna tillstånd till ett projekt när projektet kan orsaka en försämring av en ytvattenförekomst status eller när projektet äventyrar uppnåendet av god status". Detta har lett till en missuppfattning att det vid tillstånd till en verksamhet som påverkar en vattenförekomst ska göras en tvådelad prövning. Att så inte är fallet framgår av EU-domstolens motivering till beslutet. Omprövningarna bör därför begränsas till den ändring som föreslås och inte som i förslaget att hela verksamheten skall prövas om. Om denna förändring inte genomförs så bör justeringen i åtminstone röra de verksamheter som relativt nyligen genomgått en prövning för att uppnå moderna miljövillkor. När en omprövning nyligen gjorts så bör förändringar kunna genomföras via ändringstillstånd. Detta torde främja genomförandet av exempelvis effektökningar i befintliga kraftverk.

Den fråga EU-domstolen hade att ta ställning till gällde huruvida begreppet "försämring av statusen" i art 4.1 i ska tolkas så, att det endast omfattar förändringar som medför en klassificering av vattenförekomst i en lägre klass i den mening som avses i bilaga V i

¹⁶ Promemorian kapital 8, s. 112ff

ramdirektivet (statusklassteorin), eller om begreppet omfattar varje förändring av vattenförekomsten (status quo-teorin). EU-domstolen behövde därför ta ställning till vilka kriterier som ska beaktas vid bedömningen av huruvida det föreligger en sådan försämring av ytvattenförekomstens status som kunde vara förbjuden enligt icke-försämringskravet. Det framgår alltså av EU-domstolens motivering till Weserdomen att det inte krävs en tvådelad prövning. Detta bör därför inte heller implementeras.

En tillämpning av ramdirektivets undantagsregel (art. 4.7) är avgörande för möjligheten att bygga ut effekten i energisystemet. Vi vill särskilt uppmärksamma att promemorian inte någonstans hänvisar till det enda avgörandet från EU-domstolen där art 4.7 i ramdirektivet för vatten har hanterats, mål C-346/14 Schwarze Sulm. Enligt EU-domstolen var ett nytt kraftverk i ett outbyggt vattendrag med en årsproduktion om 15 GWh, som motsvarade fyra promille av den Österrikiska vattenkraftsproduktionen, att anse som ett allmänintresse av större vikt. Den nya lagstiftningen bör därför utnyttja EU-rättens möjlighet att ställa "mindre långtgående krav" för "samhällsviktiga verksamheter". Att göra detta skulle förbättra möjligheterna för effektutbyggnad för vattenkraften och därmed stämma bättre överens med Energiöverenskommelsens bedömningar och skrivningarna i överenskommelsen.

Vår bedömning är därför att Weserdomen inte behöver implementeras på ett vis så att det hindrar effekthöjningar i vattenkraftverken. Promemorians tolkning av Weserdomen är styrande för utformningen och konsekvensen av förslagen i avsnitt 10.14.1, 10.14.2 och 10.14.3. Vi ifrågasätter promemorians tolkning av domen och därmed utformningen och konsekvenserna av promemorians förslag på dessa punkter. För vidare motiveringar kring detta än vad som angetts ovan så ansluter vi oss till de resonemang som förs i Energiföretagens remissvar.

Promemorians syfte är att säkerställa att Sverige lever upp till EU:s krav såsom det främst kommer till uttryck i Ramdirektivet. I promemorian saknas en närmare analys av vilka krav i svensk rätt som faktiskt följer av Ramdirektivet och vilka Sverige själva satt upp och som kan anpassas för att beakta olika intressen.

Skyldighet att ha moderna miljövillkor

Vi tillstryker förslaget i promemorians 10.1. Vi vill även påpeka att den föreslagna obligatoriska omprövningen av de "moderna miljövillkoren" i praktiken inte behöver genomföras förrän efter 40-50 år. Med hänsyn till vattenkraftverksamheternas långa avskrivningstider och investeringarnas storlek är denna tidsfrist väl avvägd, vilket också bekräftas i författningskommentaren till den föreslagna nya bestämmelsen i 22 kap. 29 §. En sådan tillämpning av den nyss angivna bestämmelsen torde också gynna förutsättningarna för långsiktiga investeringar i vattenkraftens produktions- och reglerförmåga, vilket är i linje med vad Energiöverenskommelsens uttalanden. Som presumtion bör gälla att nästa omprövning inte aktualiseras förrän efter åtminstone 40 år.

Angående skyldigheten för mark- och miljödomstolen att hämta in yttrande från vattenmyndigheten

Vi tillstyrker förslaget i 10.14.6 men anser att det i den vidare beredningen bör övervägas en komplettering med en bestämmelse som ger domstolen möjlighet att vid behov kunna överpröva de ställningstaganden som ligger till grund för ett sådant yttrande från vattenmyndigheten. Det är av rättssäkerhetsskäl nödvändigt att rimliga och ändamålsenliga miljövillkor kan meddelas. Det främsta motivet till domstols möjlighet att överpröva är att

normsättningen i praktiken ofta träffar en enda verksamhetsutövare i den aktuella vattenförekomsten. Vi kan t ex konstatera att ett KMV-utpekande av en vattenförekomst i många fall är helt avgörande för att vattenkraftverksamhet ska kunna fortsätta bedrivas i vattenförekomsten. Om vattenmyndigheten inte gör ett KMV-utpekande får därmed detta direkt effekt för den enskilde kraftverksägaren. I enlighet med rättssäkerhetsprinciper inom både svensk rätt och EU-rätt bör denne således kunna få ett sådant beslut prövat. Vi anser att det är logiskt att domstol ges en möjlighet att överpröva. Detta eftersom domstolsbeslut att meddela undantag, med stöd av den föreslagna bestämmelsen i 4:11 i vattenförvaltningsförordningen, de facto kan innebära att normsättningen ändras. Att domstolens beslut om undantag sedan måste följas av relevanta beslut inom vattenförvaltningen (av vattenmyndighet) är en nödvändig konsekvens av systemets utformning. Det är med andra ord viktigt att låta domstolen avgöra vilken norm som skall sättas för vattenverksamheter. Det kan inte vara upp till en myndighet att avgöra detta.

Behåll femprocentsregeln och följ upp utvecklingen för Vattenkraftens Miljöfond

I samband med att Vattenkraftens Miljöfond, som täcker kostnader för miljöåtgärder samt de produktionsförluster utöver fem procent av normalårsproduktion som uppstår på grund av dessa åtgärder, så försvinner nuvarande regler som täcker motsvarande kostnad. Idag så täcker staten kostnader för produktionsförluster utöver fem procent av normalårsproduktion. Vi invänder inte mot att ansvaret för att täcka dessa kostnader förflyttas från staten till Vattenkraftens Miljöfond, men är kritiska till att det saknas en långsiktig lösning. Miljöfonden avser att täcka kostnaderna under de närmaste tjugo åren. Detta gör att vattenkraften står utan skydd efter de tjugo år som fonden existerar. Även om regeln inte kommer att ha någon funktion under de tjugo år som fonden existerar, så föreslår vi att denna regel ska bevaras som norm för tiden därefter. Detta är viktigt just för att uppnå Energiöverenskommelsens intentioner och skapa långsiktigt hållbara spelregler för energibranschen.

Förutsättningarna för "vattenkraftens miljöfond" behöver också säkerställas och följas upp löpande i samband med kontrollstationerna.

Särskilda synpunkter angående sänkningen av fastighetsskatten på vattenkraft

I samband med Energiöverenskommelsen så meddelades att fastighetsskatten på vattenkraft ska sänkas till 0,5 procent under en fyraårsperiod med start 2017. Vi välkomnar denna förändring, men vill i det sammanhang som promemorian om ändrade bestämmelser för vattenmiljö och vattenkraft utgör påminna om bakgrunden till sänkningen.

Vattenkraftens lönsamhet är en förutsättning för energiomställningen. Genom att sänka fastighetsskatten på vattenkraft säkras fortsatt produktion av förnybar vattenkraft, något som behövs när annan trygg energiförsörjning fasas ut ur energisystemet. Sänkningen ska därför förstås som en förutsättning för att nå målet om 100 procent förnybart 2040 och inte på något vis missuppfattas som en särskild kompensation för de ändrade bestämmelserna för vattenmiljö och vattenkraft eller som en finansiering av vattenkraftens miljöfond. Vi vill därför påpeka skrivningen i Energiöverenskommelsen om vattenkraftens roll i energisystemet: "Vattenkraften spelar idag en central roll för Sveriges förnybara elförsörjning. En fortsatt hög produktion av vattenkraft är en viktig del i arbetet för att uppnå en ökad andel el från förnybara energikällor såsom vind- och solkraft".

Behov av reformerad vattenförvaltning samt frågan om skaderegleringar

Promemorians förslag innebär att ett stort ansvar landar på vattenförvaltningen. Detta skapar oro då vattenförvaltningen idag har en bristfällig funktion. För att promemorians förslag ska fungera krävs därför att vattenförvaltningen reformeras och att föreskrifter och andra regleringar anpassas från att vara generaliserande till att bli mer lokalt specifika. Vidare bör hänsyn tas till tillgång till energiproduktion och reglerbar effekt redan vid vattenförvaltningens arbete och bedömningar.

Vi noterar att promemorian själv resonerar kring detta och bland annat fastslår att "på sikt kan det finnas anledning att se över vilka myndigheter som ska ha partsställning i vattenmål för att kunna effektivisera arbetet ytterligare"¹⁷. Detta behov av förändring hoppas vi leder till fortsatt regelförändringsarbete från departementets sida, inte bara efter att promemorians förslag kommit på plats utan skyndsamt även hanteras parallellt.

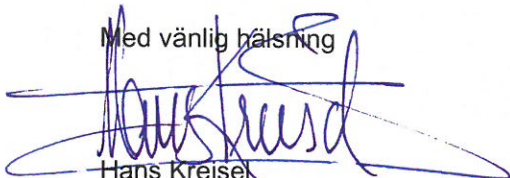
Den 15 september beslutade regeringen att tillsätta utredningen "Översyn av vattenförvaltningens organisation", dir 2017:96. Vi välkomnar att en grundlig översyn av vattenförvaltningen görs – inte bara av organisationen utan även av föreskrifter och vägledningar som är utgångspunkt i vattenmyndigheternas ställningstaganden. En väl fungerande vattenförvaltning är en förutsättning för att uppnå Energiöverenskommelsens vattenkraftrelaterade mål.

Skaderegleringar ligger utanför de regleringar som föreslås i promemorian och kan bli besvärande om förändringarna blir stora för befintliga verksamheter, detta talar för att man skall begränsa omprövningarna till den ändring som föreslås och inte som i förslaget att hela verksamheten skall omprövas. Detta innebär också risker för rejält tryck på rättsväsendet, vilket är en bedömning vi konstaterar att promemorian delar¹⁸.

Övrigt

I övriga delar som inte kommenterats här, i synnerhet gällande mer detaljerade synpunkter på promemorians förslag, så ansluter vi oss till och stödjer Energiföretagens remissvar som behandlar detta mer ingående.

Med vänlig hälsning

Hans Kreisel

Koncernchef Skellefteå Kraft AB

¹⁷ Promemorian, s. 160

¹⁸ Promemorian 11.3, s. 158ff